

Nekaj spoznanj

Čeprav še ni jasno, kako se bodo razvijali v prihodnjih dneh dogodki na Bližnjem vzhodu, in čeprav še ni gotovo, ali bodo Izraelci in Arabci sprejeli poziv Varnostnega sveta Združenih narodov, naj ustavijo sovražnosti, je vendar mogoče že sedaj narediti iz tega zadnjega hudega spora nekaj zaključkov.

Svetovna javnost, ki se ne pusti vplivati od spretno dirigirane, navidezno čustvene, a dejansko cinične propagande, nikakor ne more pritrjevati Naserju in drugim arabskim voditeljem, ko trdijo, da je treba izraelsko državo kratkomalo uničiti, češ da predstavlja že njen sam obstoj življenjsko nevarnost in kričečo krivico za arabski svet. Ne da bi se spuščali v podrobno analizo nastanka izraelske države, se že zdravi človeški pameti in zlasti človeškemu srcu upirata odkrita namera in izpovedana volja po dejanskem uničenju dvamilijonskega naroda, živečega v mejah Izraela. Človek, ki samo bežno vrže pogled na meje izraelske države, težko tudi verjame, da bi dva milijona Judov mogla predstavljati trajno življenjsko nevarnost za 50 ali 60 milijonski arabski svet, četudi sta ta dva milijona Judov še tako gospodarsko, kulturno in vojaško močna.

Naj bo Naserju in njegovim prijateljem všeč ali ne, predstavlja Izrael zgodovinsko in politično stvarnost, ki jo morajo Arabci upoštevati in z njo računati. Naivno in — kot kaže razvoj zadnjih dogodkov — skrajno ne-spametno je, če je Naser računal, da bo svet, zlasti Sovjetska zveza brez pridržkov podprl njegovo politiko fanatizma in protijudovskega sovraštva ter mu pomagala uničiti izraelsko državo. To se upira naravnim moralnim čutom, ki jih še tako spretna propaganda sedanjih arabskih voditeljev nikakor ne more popačiti in izmaličiti.

Dejstvo je namreč, da se arabske dežele, predvsem Egipt, skušajo izmotati iz številnih hudih notranjih protislovij, ki so izbruhnile na dan, ko se je prenehala formalna oblast evropskih kolonialistov. Nova vodilna plast Egipta je spoznala, da ne more tudi po poteku več let nuditi ljudstvu, kar je ljudstvo pričakovalo in kar mu je prej obljubljala. Namesto da bi priznala, da ni popolnoma kos novemu položaju in da je treba zato razširiti ter okrepiti notranjo demokracijo in morda prepustiti vodstvo novim, sposobnejšim ljudem, skuša v svoji strastni želji po osebni oblasti in uveljavljanju opravičiti svojo nesposobnost s povzemanjem sovraštva proti nearabskim narodom, v konkretnem primeru proti Izraelcem. V resnici je to cenen alibi, ki naj prepreči, da bi ljudstvo začelo kritično presojati in — če je treba — tudi obsojati delo svojih trenutnih voditeljev.

Današnji spor zgovorno dokazuje, da mo-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vojna med Izraelom in arabskimi državami

V ponedeljek zjutraj navsezgodaj — točno, kakor delavci, ki so po nedeljskem počitku podajo v ponedeljek zjutraj na delo — so se Egipčani in Arabci spopadli. Točne ure, kdaj se je to zgodilo, še zdaj nihče ne ve. Eni govore, da se je zgodilo ob petih, drugi, da ob šestih. Prav tako nihče ne more reči, kdo je začel; celo U Thant trdi, da tega ne ve, čeprav so bile na vseh izraelskih mejah nadzorovalne komisije Združenih narodov za premirje. Verjetno so njihovi člani tisti hip še spali in so jih zbudili šele topovski streli in bombe eksplozije. Verjetno pa je, da so prvi udarili Izraelci, ker so pač videli, da se zbirajo na njihovih mejah vedno večje sovražne sile. V interesu številčno šibkejšega pa je, da ne prepusti pobude številnejšemu sovražniku, ampak da sam udari in ga razoroži, ko smatra, da je še pravi čas za to — preden bo prepozno.

Dejstvo je pač, da divja zdaj vojna tudi na Bližnjem vzhodu, že nevarno blizu južnemu koncu Evrope. To povzroča grozljiv občutek v vseh ljudeh zdrave pameti, zlasti v tistih, ki so okusili bridkosti in grozote druge svetovne vojne ali celo tudi prve. Po naših vaseh ni malo možakov, ki so se morali bojevati na frontah v prvi svetovni vojni in ki so živeli cela leta ramo ob ramo s smrtjo v strelskih jarkih ali pa se spopadali z ušmi v ruskih ujetniških taboriščih; in prav tako je živih še mnogo žensk, ki so se morale medtem same ubadati doma z gospodarstvom in z otroki. Marsikatera pa je morala z vso družino celo stradati. Zato zdaj vsak resen človek, ki ve, kaj je vojna, z vsem srcem odobrava pozive odgovornih državnikov in zlasti papeža Pavla VI. in predstavnikov Združenih narodov k miru in prosi Boga, da bi nam bilo prizaneseno z novo svetovno vojno.

KRIVA JE NEREALISTIČNA PRESOJA

Pri vsaki nesreči ali vojni se spontano porodi vprašanje: kdo je kriv? Treba je najti krivca! Toda vprašanje krivde je pogosto zelo zapleteno in tako tudi v primeru te vojne na Bližnjem vzhodu. Izraelcem ni mogoče odrekati pravice do povratka na zemljo njihovih očetov in do lastne države, ki so si jo ustvarili za ceno velikih žrtev. Res je tudi, da ni mogoče verjeti, da bi lahko Izrael s svojima dobrima dvema milijonoma ljudi, od katerih so mnogi bivši preganjanci in povratniki iz koncentracijskih taborišč, kandidati za hitlerjanske plinske celice, katerim so le po sreči ušli,

ogražal arabski svet, ki šteje kakih 70 milijonov ljudi.

Po drugi strani pa je tudi možno razumeti grenkobo in maščevalnost Arabcev, ki vidijo, kaj so ustvarili Judje iz zemlje, na kateri so prej živeli oni ali ljudje njihove rase in vere, ne da bi bili opazili, kako je ta zemlja bogata. Zato so jo za mal denar prodajali Judom (kakor delajo danes naši kmetje na Tržaškem s svojo zemljo). Od tega ni daleč do občutka, da so bili prevarani. Poleg tega so mnogi med boji 1. 1948 pobegnili iz Palestine, v upanju, da se bodo po arabski zmagi lahko vrnili, in tudi ti se čutijo prevarane. Pa tudi verski, rasni in prestižni razlogi igrajo v tej vojni važno vlogo.

Zato je težko s par besedami naprtiti krivdo tej ali oni strani. Glavno krivdo nosijo pa vendarle tisti arabski državniki in poglavarji, ki kratkomalo nočejo priznati stvarnosti izraelske države in čakajo neprestano samo na ugoden trenutek, da jo uničijo in »eliminirajo« Izraelce, kot se je izražal Nasser. Zanikanje realnih problemov je eden najhujših grehov, ki jih more zagrešiti kak državnik, in se vedno maščuje. Problem se razraste kot velikanski rak in požre tiste, ki bi ga bili morali razrešiti, pa so to opustili. V izraelsko-arabskem primeru je ta problem v tem, kako naj se Arabci sprijaznijo z obstojem izraelske države in kako najti plodno sožitje z njo, kar je potrebno tako Izraelcem kot Arabcem.

POSKUS ZA RAZŠIRITEV VOJNE

Zvračati krivdo na ameriški ali sovjetski imperializem pomeni demagoško govorenje. Niti Američani niti Rusi gotovo niso angelčki, toda oboji imajo opraviti s tolikimi drugimi hudimi problemi, da jim niti najmanj ne diši, da bi si naprtili še vojno na Bližnjem vzhodu, ki bi se lahko

(Nadaljevanje na 2. strani)

VS ukazal premirje

Varnostni svet je v torek priporočil vojskujočim se državam na Bližnjem vzhodu, naj prenehajo s sovražnostmi. To je bilo omogočeno zaradi sporazuma med Američani in Rusi.

V sredo zvečer pa je Varnostni svet ukazal, da se morajo sovražnosti končati ob 22. uri istega dne. Izrael je na to pristal, enako Jordanija, ne pa še druge arabske države. Zato ni mogoče reči, da je premirje res že začelo veljati.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 11. junija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »S splavom po širnem svetu«. Napisal Mirko Kunčič, dramatisacija in priredba Saša Martelanca. Tretja oddaja; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Dva gospoda iz Verone«. Igra v petih dejanjih, napisal William Shakespeare, prevedel Matej Bor. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Joško Lukeš; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.30 Kino, včeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne — V starih časih — Lelja Rehar: »Gaspardar je ukazou«; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 12. junija, ob: 11.50 Popevke treh rodov; 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Prikljubljene melodije; 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 19.10 Jas Gawronski — Anketa o Poljski: »Od Pilsudskega do Gomulke«; 21.00 Iz pesniških gajev: »Guido Gozzano«, pripravila Marija Kacin; 22.30 Romantični samospevi Franza Schuberta.

• TOREK, 13. junija, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklorne — V starih časih — Lelja Rehar: »Gaspardar je ukazou«; 17.20 Italijanska po radiu; 17.40 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja; 20.35 George Gershwin: »Poogy and Bess«, lirski opera v treh dejanjih.

• SREDA, 14. junija, ob: 11.50 Glasovi in slogi; 12.10 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane, vodi Jože Gregorc; 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (približno ob 21.30) Socialne vede.

• ČETRTEK, 15. junija, ob: 12.00 Antonio Fogazzaro: »Mali stari sveti«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Druga oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 17.20 Italijanska po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.00 Pisani balončki, radijski tečnik za najmlajše, pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 »Angiolinine in Bortolove nedelje«. Radijska drama, napisal Gino Pugnetti, prevedla Jadviga Komac. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.45 Slovenski solisti.

• PETEK, 16. junija, ob: 11.50 Vokalni ansambli; 12.10 Med tržnimi stoinicami, pripravil prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravlja Dragotin Cvetko; 19.10 Slovenski znanstveni delavci z univerze: Elio Fornazanč; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 17. junija, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Tržaške ulice in trgi, pripravil prof. Lojze Tul; 13.30 Semenij plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravlja Dušan Jakomin; 16.00 Avtoradio — zanimivosti in glasba za avtomobiliste; 17.00 Folklorne pesmi; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 18.30 Retrospektiva jazza, pripravlja Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzorik: »Dialog-učinkovito vzgojno sredstvo«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 19.25 Nastopi zabavnih ansamblov na Radu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni oktet »France Prešeren« iz Kranja; 21.00 Antonio Fogazzaro: »Mali stari sveti«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Tretja oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 21.35 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 11. junija, nedelja: Srečko, Darinka
- 12. junija, ponedeljek: Cedomir, Flora
- 13. junija, torek: Anton, Zvonko
- 14. junija, sredo: Metod, Vasja
- 15. junija, četrtek: Vid, Vida
- 16. junija, petek: Jošt, Beno
- 17. junija, sobota: Gorazd, Lavra

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Papež Pavel VI. za rešitev svetih krajev

Papež Pavel VI. je bil boleče prizadet, ko je zvedel za izbruh sovražnosti med Izraelom in arabskimi državami, kljub njegovim in vsem drugim ponovnim pozivom obema stranema, naj ohranita mir v interesu človeštva in lastnih narodov. Opoldne prvega dne boj je poslal papež novo brojavko U Thantu, naj stori vse, kar je mogoče, da bi Združenim narodom uspelo obnoviti mir.

Papež se je tudi zavzel za to, da bi bil Jeruzalem proglašen za odprto mesto in bi mu bilo tako prizaneseno vojno opustošenje, tako bi bili rešeni tudi sveti kraji v njem. Izrael je na to pristal pod pogojem, če pristanejo na to tudi Arabci. Ti pa niso odgovorili in v Jeruzalemu je, kot znano, vseeno prišlo do bojov, ki pa so bili kratki in ne posebno hudi. Tako je upati, da sveti kraji niso pretrpeli škode, vsaj ne zratne.

—0—

UMIRJENO SOVJETSKO STALIŠČE

Proti pričakovanju je pokazala Sovjetska zveza oba prva dneva spopadov na Bližnjem vzhodu veliko treznost in umerjenost, kljub svojim simpatijam za arabsko stran. To je razveselilo vse tiste, ki so se bali kakšne nepremišljene sovjetske intervencije v prid Arabcev.

Tako trezno zadržanje je pokazala Sovjetska zveza tudi v Varnostnem svetu, kjer je po dvodnevem pogajanju prišlo v torek zvečer do sporazumnega sklepa Varnostnega sveta, da morajo vojskujoče države v sredo ob 22. uri ustaviti boje. Zaradi sovjetskega pristanka na to resolucijo Varnostnega sveta so arabski veleposlaniki v Moskvi v bloku zahtevali avdijenco pri sovjetskem zunanjem ministru.

Pač pa se Sovjetska zveza trudi, da bi začel sklep o premirju čimprej veljati, da bi tako rešila čimveč arabskega ozemlja.

NASSER JE ZAPRL SUEŠKI PREKOP

Iz jeze zaradi poraza in maščevalnosti, ki je pravzaprav naperjena proti vsemu svetu, je Nasser odločil, da se zapre Sueški prekop, po katerem je dobivala Evropa večji del nafte, arabske države pa so sklenile, da ne bodo prodajale nafte ZDA in Angliji. Ta ukrepa pa po izjavah gospodarstvenikov in vlad ne bosta imela hudih posledic za preskrbo z bencinom v Evropi, kajti nafte je dovolj na svetu in Evropa si jo lahko hitro preskrbi iz drugih virov. Na daljši rok lahko bodo zaradi zapore nad nafto za Evropo prizadete bolj arabske države, ki proizvajajo nafto. Z ogromnimi petrolejskimi ladjami je mogoče obilno preskrbovati trg z nafto in začasno varčevanje z bencinom bo potrebno ponekod morda le za toliko časa, kolikor ga bodo potrebovale prve petrolejske ladje za vožnjo okrog Rta Dobre nade namesto skozi Sueški prekop.

Novice po svetu

Italijanska vlada je izročila protest avstrijskemu zunanjemu ministru Tončiču, ker je bil znani južnotirolski terorist Burger oproščen pred sodiščem v Linzu.

Italijanski minister za trgovinsko morarico Natali je ukazal italijanskim ladjam, naj ne pristanejo v pristanih vojskujočih se držav. Ladje Tržaškega Lloydja so dobile povelje, naj se ustavijo 80 milj od vojnega področja in počakajo na nadaljnja navodila. Nobena ni utrpela škode.

Tudi slovenske ladje Splošne plovbe in druge jugoslovanske ladje niso utrpeli škode zaradi bojov na Bližnjem vzhodu. Prav tako baje tudi ne jugoslovanski državljani, ki živijo v arabskih deželah.

Vojna med Izraelom in arabskimi državami

(Nadaljevanje s 1. strani)

kmalu izcimila v tretjo svetovno vojno. Zato so se tudi oboji zadržali spričo izbruha te vojne zelo modro in zmerno ter kmalu dosegli sporazum v Varnostnem svetu glede nujnosti za ustavitev sovražnosti.

Nasserjeve obdolžitve, da so Američani in Angleži posegli v boj s svojimi letali, niso drugega kot laž iz zadrege, da bi se tako opral za nepričakovano hitri poraz svoje vojske. Te laži gotovo niso verjeli niti Rusi, tem manj, ker ni bilo težko prepoznati v njej tudi nevestni poskus, pripraviti Ruse do intervencije in tako razširiti vojno ter povzročiti svetovno katastrofo — vse v zadostitev samoljubnosti egiptovskega diktatorja. Resolucija Varnostnega sveta s pozivom k ustavitvi sovražnosti pomeni spričo tega razveseljiv dokument zdrave pameti in treznosti.

UDAREC ZA UGLED ZDRUŽENIH NARODOV

Najhujši udarec pa pomeni vojna med Izraelom in arabskimi državami za ugled Združenih narodov. Ta največja mednarodna organizacija v zadnjih letih hitro propada in izgublja svoj ugled in svojo avtoriteto in to iz raznih razlogov. Med te sta

glavna gotovo ta, da si dajejo Sovjetska zveza in Združene države v njej večni šah in da jo je množica nepomembnih afriških držav izpremenila v klepetavo tribuno za premlevanje praznih retoričnih fraz in v tovarno, ki zasipuje svet s hiperprodukcijo nerealističnih resolucij, namesto da bi reševali prave probleme.

Tako so Združeni narodi popolnoma odpovedali tudi ob tej krizi na Bližnjem vzhodu in njihove »modre čelade«, ki bi bile morale skrbeti za ohranitev premirja med Arabci in Judi, so odletele kakor jate prestrašenih vrabcev, ko je Nasser zaropotal s sabljo.

Izbruh te nove vojne je v žarki luči osvetlil tak položaj Združenih narodov in poglubil spoznanje, da jih bo treba nujno remormirati, da bodo postali učinkovitejši. Predvsem bi morali razpolagati z lastno zadostno vojaško silo, da bi preprečili take regionalne vojne, in imeti tudi dovoljno avtoriteto, da rešujejo mednarodne spore in da po skrbni preučitvi in kolikor le mogoče pravični in kompromisni rešitvi svoje odločitve tudi vsilijo, tudi brez ozira na to ali ono veliko silo, če ne gre drugače.

Tako bi bili morali storiti Združeni narodi tudi v pogledu meja med Izraelom in arabskimi državami.

Dosedanji potek vojnih operacij

Ves prvi dan ni bilo mogoče dobiti niti z izraelske niti z arabske strani nobene obširnejše in jasne informacije o dogajanju na bojiščih. Jasno je bilo le to, da so pravi boji samo na fronti v Negevu in pri Gazi, medtem ko Jordanci in Sirci niso sprožili kopenske ofenzive, ampak so se zadovoljili samo s praskami na meji, v katerih niso dosegli nobenega uspeha, in s topovskim obstreljevanjem izraelskega ozemlja, zlasti v Jeruzalemu.

Arabske radijske postaje so sicer oddajale številna poročila, ki pa so bila zmedena. Enkrat so govorila, da so Izraelci vdrla na egiptosko ozemlje in da prodirajo, drugič da so egiptovske sile v napadu. Govorila so tudi o bombardiranju izraelskih mest s strani arabskih letal. Toda vsa ta poročila so zahodni dopisniki iz Izraela sproti zaničevali. Zvečer se je vedelo samo to, da so Izraelci prodrli več desetih globoko čez egiptovsko mejo na Sinajskem polotoku in obkolili Gazo. Naslednje jutro se je zvedelo, da so popolnoma obkolili egiptovske sile v Gazi, tako da so bile te praktično že vržene iz boja, in da so prodrli na severu kakih 70 km globoko na Sinajski polotok ter zavzeli mesto El Arish, kjer pa bi moralo biti po prejšnjih poročilih jedro egiptovskih sil.

To je pomenilo, da je izraelska vojska v 15 urah v bistvu že razbila egiptovske sile. S tem je presenetila celo tiste, ki so bili prepričani v naglo izraelsko zmago. Leta 1956 so potrebovali Izraelci za razbitje egiptovske vojske 100 ur.

IZRAELSKA PREMOČ V ZRAKU

Prva skrb Izraelcev takoj po izbruhu sovražnosti je bila, da so zadali kar najhujši udarec sovražnemu letalstvu. Zato je izraelsko letalstvo naglo in učinkovito udarilo po sovražnih letalskih oporiščih v obliki pahljače. Napadli so že v prvem hipu kar največje število arabskih vojaških letališč, četudi je sodelovalo v napadih le po par letal, in uničili na tleh toliko število letal, da so si zagotovili popolno letalsko premoč. Ta udarec je bil seveda v popolnem skladu z moderno vojno taktiko, ki zahteva zagotovitev premoči v zraku in to od vsega začetka.

Moč izraelske vojske je neglede na moralne kvalitete v dobri tehnični izvežbanosti, disciplini in hitrosti. Izraelci so izobraženi ljudje in znajo upravljati s stroji. To pa ni važno samo v tovarni, ampak tudi v vojni, medtem ko so Arabci v tem pogledu še na primitivni stopnji. V stroj ali sploh nimajo zaupanja, ali pa se preveč zanašajo na njegovo »čudodelno« moč.

BOJI NA SINAJSKEM POLOTOKU

Izraelci uporabljajo hitre, a manjše vojaške oddelke največ v moči brigad, ki so zelo okretne in lahko vsak hip spremenijo smer in taktiko boja. Seveda so popolnoma motorizirani. To je bilo tisto, kar je dalo Izraelcem odločilno prednost že prvi dan bojev. Posebno radi se Izraelci bojujejo ponoči, kar jim daje tudi psihološko prednost pred nasprotniki, ki se čutijo v temi negotovi. Tudi ta izraelska taktika je gotovo natančno preračunana glede na psihologijo arabskih nasprotnikov.

Že prvi dan so udarili Izraelci tudi na ju-

gu Sinajskega polotoka in zavzeli mesto El Kuntilla. Očitno jim je šlo za tem, da čim prej očistijo ves Sinajski polotok egiptovskih sil, da bi imeli tako proste roke proti nasprotnikom na jordanski in sirski fronti.

V prvih dveh dneh so uničile izraelske sile na sinajski (južni) fronti okrog 200 egiptovskih tankov, po večini sovjetske izdelave, nekaj pa je bilo tudi britanskih »Centurionov«. Prvi dan so jih razbile 50, drugi dan pa okrog 150. Po računih vojaških strokovnjakov so imeli Egipčani na Sinajskem polotoku vsega okrog 800 tankov in okrog 100 000 vojakov.

HITRI IZRAELSKI PRODORI

Že v torek ob 12.45 so Izraelci zavzeli Gazo, glavno egiptovsko oporišče na tej strani Sueškega prekopa. S tem je bila vržena iz boja tudi skoro celotna »palestinska vojska«, ki jo je organiziral Nasser iz palestinskih beguncev. Največ teh je bilo osredotočenih v begunskih taboriščih v Gazi. Ni še znano, kaj je s temi begunci. Verjetno so vsi ostali, kjer so bili, saj so Egipčani računali samo na to, da bodo oni zavzeli Izrael in »eliminirali« Jude enkrat za vselej. Medtem ko se lahko z gotovostjo reče, da so Izraelci uničili v prvih dveh dneh okrog 200 arabskih letal, pa je negotovo, koliko so uničili Arabci izraelskih; verjetno nekaj desetih in to zlasti protiletalska obramba.

Izraelski napadi in prodori so potekali tako hitro, da jim je bilo komaj mogoče slediti. Do torka ponoči so prodrli približno do polovice razdalje od meje do Sueškega prekopa in v sredo dopoldne je bilo javljeno, da je neka kolona zavzela vas, ki leži le še 30 km od Port Saida. Izraelska ofenziva je usmerjena očitno naravnost proti Port Saidu, da bi tako odrezala egiptovske sile v južnem delu polotoka. Tem je bilo do sedaj sorazmerno prizaneseno, ker Izraelci pač računajo, da bodo imeli z njimi le malo dela, ko bodo enkrat odrezane. Po izraelskih in nevtralnih poročilih kažejo egiptovski vojaki le malo volje do bojevanja.

HUDI BOJI V JERUZALEMU

Najhujši boji so bili doslej za staro mesto v Jeruzalemu, ki je bilo doslej jordansko. Jordanci so se v ponedeljek omejili v glavnem na topovsko obstreljevanje novega, izraelskega dela mesta, na kopnem pa so zasedli le »ničijo zemljo« na meji, kjer je hiša komisije Združenih narodov, vendar so jih izraelski vojaki že po šestih urah pregnali. V torek popoldne pa so Izraelci napadli staro mesto in ga zavzeli v uličnih bojih; istočasno so nagle izraelske kolone od severa in od juga zavozile v jordansko ozemlje, ki sega v obliki ploske gobe v Izrael, ter takoj zavzele na severu mesto Janin, na jugu pa več strateško važnih vasi in mestec. Že v torek ponoči so poročali tuji dopisniki, da so izraelske kolone v glavnem dosegle svoj namen, da odrežejo to »gobo« od Jordanije in prodrejo do reke Jordan. Ni dvoma, da je Izraelcem veliko do tega, da bi ostala ta goba odrezana in priključena Izraelu. To bi zelo skrajšalo mejo Izraela z Jordanijo in olajšalo izraelski strateški položaj, poleg tega pa bi dobili Izraelci v svoje roke še mnoge znamenite kraje svoje zgodovine, ki so zna-

ni iz zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze. Gotovo je, da bodo Izraelci hiteli, da popolnoma zasedejo vse to ozemlje pred premirjem, in ga v nobenem primeru ne bodo radi vrnili, če ga sploh bodo.

VES SINAJSKI POLOTOK ZAVZET

Vse operacije Izraelcev so naravnost imenitno zasnovane, kar zadeva smotrnost, učinkovitost in čimmanjšo uporabo sil. Tako na primer sploh niso napadli na sirski fronti, dokler se Sirci omejujejo na bombardiranje z one strani meje. Izraelci le odgovarjajo. Tako si prihranijo sile za uporabo drugje, pa tudi izgube. Tudi na meji proti Libanonu ni bilo posebnih akcij, ker tudi Libanon ni pokazal vojaških pobud.

Vse te operacije so dokazale, da v moderni vojni ne odloča tehnika sama po sebi, ampak znanje in izobrazba, navdihnjenost od moralne moči in ljubezni do domovine. Oba nasprotnika sta razpolagala pred začetkom sovražnosti s približno enakimi tehničnimi sredstvi, morda celo s premočjo na arabski strani. Toda vsa ta premoč ni zalegla proti znanju in navdušenju, s katerim se Izraelci bojujejo za svojo neodvisnost.

Do konca tretjega dne vojne so Izraelci zavzeli skoro ves Sinajski polotok in bi bili lahko prodrli tudi čez Sueški prekop, če bi bili hoteli. Onemogočili so tudi blokado Akabskega zaliva, ker so zavzeli egiptovsko trdnjavo El Sheik na južnem koncu polotoka.

Na jordanski fronti so zavzeli do srede zvečer in ponoči, kot kaže, vso »gobo« z Jeriho in Betlehemom, vse do reke Jordan. Verjetno pa so ostale še kake jordanske »vreče«.

Po izraelskih poročilih so Izraelci uničili v treh dneh Arabcem 441 letal, na 25 oporiščih, pa tudi glavnino sovražnih sil.

—0—

Nekaj spoznanj

(Nadaljevanje s 1. strani)

rajo Egipčani sami začeti z novo politiko. Odstraniti bi morali demagoge in fanatike ter pogumno prožiti roko miru in sprave sosedomu Izraelu. Od nove politike miru in mirnega sožitja bi imele največjo korist prav arabske dežele, saj bi jim Izraelci glede na visoko stopnjo svoje civilizacije in kulture mogli vsestransko pomagati.

S tem seveda ne trdimo, da so tudi Judje sami in zahodne države popolnoma brez krivde za sedanje stanje na Bližnjem vzhodu. Dobro namreč vemo, kakšnih intrig, podtalnega rovarjenja in nesramnega izkoriščanja so sposobne zlasti velike kapitalistične petrolejske družbe v svoji strastni težnji po masnih profitih. Ne izključujemo tudi, da k temu spletkarjenju ni pristavil svojega lončka kak Izraelec.

Toda po drugi strani tudi drži, da prehajajo kapitalistične družbe v zahodnih državah — zlasti v Veliki Britaniji — čedalje bolj pod neposredno nadzorstvo vlad in parlamentov ter posredno pod nadzorstvo širokih ljudskih množic, ki nikakor niso kolonialistične in imperialistične.

Zadnji in važni zaključek, ki ga danes lahko naredimo, je tudi ta, da se ZDA in Sovjetska zveza — kot vse kaže — zavedajo, kako se je treba truditi, da se področje spora ne razširi. Zavedajo se nadalje, da imajo v rokah sredstva, ki lahko požar na Bližnjem vzhodu pogasijo.

D. L.

Tržaškega

Velik uspeh slovenskih malčkov v Forte dei Marmi

Na mednarodni razstavi otroških risb in slik, ki se pod pokroviteljstvom prosvetnega ministrstva prireja že enajsto leto v znanem letoviščarskem mestecu Forte dei Marmi, sta letos dosegla velik uspeh učenca slovenskega otroškega vrtca pri Sv. Ivanu Mirjam Kandut in Fulvio Dovgan.

Ob razpisu letošnjega natečaja so tudi otroci omenjenega vrtca poslali nekaj risb v Forte dei Marmi. Posebna komisija je po pregledu poslanih risb, ki jih je bilo nad 11 tisoč, povabila na tekmovanje tudi naša mala umetnika, kar je že samo na sebi veliko priznanje.

Šestletna Mirjam je na tem »ex tempore« izdelala risbo »Pinocchio« z voščenkami in vodnimi barvicami, 6-letni Fulvio Dovgan pa je narisal dve mačkici. Pri ocenjevanju oddanih risb je nastalo za naša malčka veliko presenečenje. Mala Mirjam je prejela prvo absolutno nagrado, kar pomeni, da je bila njena risba med vsemi deli najboljša. Tudi njen sošolec Fulvio se je odlično izkazal, ker je prejel prvo nagrado za risbe, ki so jih izdelali tekmovavci njegove starosti.

Ko našima malčkoma iskreno čestitamo k velikemu uspehu, moramo izreči svoje priznanje tudi vrtnarici Valeriji Magajna, ki zna tako lepo in uspešno vzgajati svoje učence in učenke. Vsa slovenska šola je končno lahko ponosna na Mirjam in Fulvio.

Opčine:

NASA ŠOLA JE BILA IMENOVANA PO SREČKU KOSOVELU

V nedeljo so slovesno krstili našo nižjo srednjo šolo z imenom Srečka Kosovela. Zbralo se je veliko število otrok, staršev in gostov, med katerimi so bili tudi dve sestri in brat pesnika Kosovela ter kipar Zdenko Kalin, ki je izdelal pesnikov kip za šolo. Navzoči so bili tudi zastopniki oblasti in političnih ter kulturnih organizacij.

Pozdravni govor je imel šolski ravnatelj dr. Viktor Sosič. Postavil je mladini pesnika Kosovela za vzor, kako naj si prizadeva, ko bo dorasla, za boljši svet, svet miru in pravičnosti.

Za njim je spregovoril tudi škofijski vikar za slovenske vernike dr. Lojze Škerl, ki je tudi izrazil svoje zadovoljstvo nad tem, da je dobila naša srednja šola na Opčinah ime po kraškem pesniku Srečku Kosovelu. On je tudi blagoslovil kip.

O pesniku samem pa je spregovoril prof. Kodrič, dijakinja in prof. Nora Jankovič pa so recitirale nekaj pesnikovih pesmi, eno tudi v italijanskem prevodu prof. Salvinija.

Med gosti so bili jugosl. pedagoški svetovavec prof. Stane Mihelič, jugosl. konzul Jože Gačnik, zastopnik prefektore dr. Vernier, občinska odbornica za šolstvo gospa prof. Faraguna, občinski odbornik Dušan Hreščak, pokrajinski odbornik Saša Rudolf, ravnatelj Ljudske knjižnice v Trstu dr. Crise in precej šolskih ravnateljev in profesorjev.

via, saj sta edina iz vseh šol, slovenskih in italijanskih, na Tržaškem in Goriškem zastopala našo deželo na tem pomembnem mednarodnem tekmovanju.

Naj ob tej priložnosti omenimo, da je letošnja prva absolutna nagrada že druga, ki jo v Forte dei Marmi prejme učenca slovenskih šol na Tržaškem. Pred nekaj leti je enako nagrado dobila učenca tretjega razreda osnovne šole v Nabrežini Mariza Škrk. Naslednja leta so se na tem tekmovanju tudi odlično izkazale učenke osnovne šole iz Nabrežine in Briščikov, letos pa je najvišje priznanje prejela mala Mirjam. To je vsekakor dokaz kvalitete naših šol, ki zaradi odsotnosti svojih italijanskih šolskih tovarišev častno in dostojno predstavljajo vso našo deželo.

Vinska razstava v Zgoniku je lepo uspela

V nedeljo se je v Zgoniku zaključila 3. razstava domačih vin, ki jo je tudi letos priredila zgoniška občina s sodelovanjem kmetijskih organizacij in ustanov. Prireditelji in obiskovalci razstave so zelo zadovoljni z izidom letošnje prireditve, saj je ponovno pokazala, da so na področju zgoniške občine zares odlična vina.

V nedeljo predpoldne je bila v občinski sejni dvorani slovesnost, na kateri so podelili nagrade razstavljalcem. Slovesnosti so se poleg domačega župana Guština in mnogih občinskih upraviteljev udeležili podprefekt dr. Pino, kmetijski nadzornik dr. Perco, nabrežinski župan Legiša ter zastopniki kmetijskih strokovnih organizacij.

Župan Guštin je v svojem govoru poudaril, da je bila ocenjevalna komisija nekoliko v zadregi pri določevanju nagrad, ker so bila vsa razstavljena vina zares do bra. To je dokaz — je še naglasil župan — da so naši vinogradniki odločno izboljšali svoj pridelek, k čemur so prav gotovo pripomogle tudi vinske razstave. Vsem razstavljalcem, zlasti nagrajencem pa je čestital k uspehu. Zgoniške vinogradnike je pohvalil tudi kmetijski nadzornik, ki je med drugim poudaril, da je treba vinogradništvo še bolj okrepiti, ker je dokazano, da ima lepo bodočnost.

Ocenjevalna komisija je določila naslednje nagrade: za belo vino je prejel prvo nagrado Miroslav Žigon iz Zgonika, za črno vino pa Stanislav Milič, prav tako iz Zgonika; druga nagrada za črno vino je bila podeljena Miroslavu Žigonu, za belo vino pa Ivanu Kocmanu, ki sta oba iz Zgonika. Tretjo nagrado pa sta prejela Marija Doljak (za črno vino) iz Zgonika ter Karel Štrukelj (za belo vino) iz Saleža.

Nagrajencem in razstavljalcem tudi mi čestitamo k lepemu uspehu. Naj še omenimo, da je bilo med tridnevno razstavo več športnih in zabavnih prireditev, kar je pritegnilo še več obiskovalcev, kot bi jih mogla sama vinska razstava.

OBISK PRI PREDSEDNIKU BERZANTIJU

Predsednik deželne vlade Berzanti je v ponedeljek sprejel odposlanstvo Slovenske skupnosti in Slov. demokratske zveze iz Gorice. V odposlanstvu so med drugimi 11. li deželni svetovalec Škerk, pokrajinski odbornik v Trstu Rudolf, repentaborski župan Guštin, občinski svetovalec v Gorici Sfiligoj in števerjanski župan Klanjšček.

Slovenski predstavniki so obrazložili predsedniku deželne vlade potrebo, da se izda zaščitni zakon za Slovence v Italiji, dalje so govorili o zaposlitvi Slovencev pri deželni upravi ter o deželnih finančnih podporah slovenskim kulturnim, dobrodelnim in športnim organizacijam ter ustanovam.

Župana iz Števerjana in Repentabra pa sta predsedniku obrazložila nekaj perečih vprašanj v svojih občinah.

FINŽGARJEV DOM NA OPČINAH

V Finžgarjevem domu bo v nedeljo, 8. junija, ponovno slovenski film »Vesna«, da se oddolžijo tistim, ki ga niso zadnjč videli do konca in da si ga ogledajo lahko tisti, ki ga še niso videli. Začetek ob 18,30.

POBUDA NOVEGA ODBORA SGZ

Na občnem zboru Slovenskega gospodarskega združenja, ki je bil pred kratkim v Trstu, je bil izvoljen nov odbor. Sestavlja jo ga Stanislav Bole, predsednik, Ivo Prinčič in Dušan Košuta, podpredsednika, Jurij Štavar, tajnik ter drugi odborniki.

Eden prvih ukrepov novega odbora je bila akcija za razširitev oglaševanja v posebni številki Turističnega informatorja, ki bo izšla ob bližnjem tržaškem velesejmu. Za to priložnost pričakujejo namreč obisk kakih 100 tisoč Jugoslovancev, ki bodo prišli v naše mesto s posebnimi izleti. Od oglaševanja v omenjenem listu bodo seveda imeli korist tudi slovenski trgovci, gostilničarji in drugi, saj je pričakovati mnogih nakupov s strani jugoslovanskih izletnikov.

Beneška Slovenija

Špeter:

POLETNA »ŠAGRA«

V teku so že priprave za vsakoletno poletno šagro ob prazniku farnega zavetnika svetega Petra dne 29. junija. Poseben odbor pod vodstvom župana Corrediga sestavlja spored slovesnosti, ki bodo gotovo privabile dosti gostov.

Slavnost so postavili prireditelji pod znamenje domače »gubance«. To je sladka jed, podobna naši potici in še s slastnejšim nadevom, ki je znana po vseh nadiških dolinah kot praznični priboljšek. Gubanc bodo ta dan napekli toliko, da jih bo dovolj za vse želodce.

Poleg gubanc so na sporedu tudi športni nastopi in tekme med domačimi moštvami in z moštvami iz Avstrije ter Koroške. Niso pa še povabljeni na srečanje slovenske skupine, kar bi bilo za »Špeter Slovenov« vsekakor umestno.

Na sporedu so pa še godbene in zabavne prireditve ter tri gospodarske razstave: ena poljedelska, druga obrtnih izdelkov, tretja pa bo prikazala s črteži in slikami

OBCINSKA ZAGOTOVILA

Odbornik za javna dela in še nekateri občinski odborniki nadaljujejo obiske v mestnih četrtih, kjer prihajajo v stike s prebivalci in jemljejo na znanje njih želje.

Prejšnji teden so se oglasili v Stražicah. S prebivalci so razpravljali o nekaterih nujnih javnih delih. Med te spada poštni urad, ki bo v dveh mesecih že morda končan. Prav tako tudi otroški vrtec, ki bo odprt že prihodnjeno jesen. Mestni možje so obljubili, da se bo popolnoma uredila cesta, ki pelje na bregu tik nad Sočo do livaren SAFOG.

Zadnja obljuba je pa bila o tisti slavni »pašareli« iz Stražic čez Sočo v Podgoro. Zagotovili so, da bo prav kmalu popravljen. Ljudje se pa muzajo, ker vedo, da se obljube o tem mostiču že dolgo ponavljajo, zlasti ko se bližajo kake volitve.

SPOMINSKA OBLETNICA

V nedeljo je bila v Katoliškem domu proslava v spomin pete obletnice smrti profesorja Mirka Fileja. Komemoracija se je izvršila po skrbno sestavljenem sporedu, ki je prikazal pokojnikovo delovanje, v prvi vrsti kot glasbenika, v jasni luči.

Dopolodne je bil odkrit v veži Doma njegov doprni kip, delo akademskega kiparja Goršeta. Poleg drugih gostov je bil navzoč tudi umetnik Mihelič, ki je napravil Filejev portret. Po sodbi mnogih je v portretu bolj življenjsko zadel bistvene poteze kot pa kipar, ki je pač moral klesati umetniški model le po predlogah.

Popoldanski spored se je razvijal ob polni dvorani, po tiskanem sporedu. Uvodni besedi je sledila zborna recitacija dijakov našega učiteljskega na besedilo Ljubke Šorli-Bratuž »Odšel se javec je...« V prvem delu, posvečenem cerkveni Filejevi glasbi, je nastopilo pet zborov, ki so skoro brez izjeme dobro interpretirali njegove skladbe.

Drugi del se je začel s skioptičnim opisanjem pokojnikovega dela. Izčrpno pa ga je orisala beseda dr. Hareja. Za glasbeno nepogledljive poslušavce je bil predavatelj morda preveč strokoven, a podal je

- Kanalska dolina

razvoj turizma v dolinah Nadiže in njenih pritokov.

Rajbelj: SE NI NIC

Po raznih delavskih stavbah in da dodamo, tudi po raznih nesrečah, so vse oblasti hitele zagotavljati, da se bo v rudniku kmalu vse uredilo. Minilo je že eno leto, odkar je obljubilo ministrstvo za državne sodelave, da se bo začel izvajati petletni načrt za razvoj rudnika. Začele naj bi se geološke preiskave za njegovo razširitev, za vzpostavitev predelovalnih industrij svinčene rude v deželi sami in tudi za pravilno ureditev ekonomskega položaja rudarjev. Ostalo je pa še vse pri starem, ker zakladno ministrstvo še ni dalo svojega privoljenja.

V zvezi s tem zavlačevanjem je vložil poslanec Fortuna interpelacijo na ministrskega predsednika. V njej poudarja tudi, da je furlansko ljudstvo zgubilo vse zaupanje, da se bo gospodarski položaj v pokrajini zboljšal. Posledica je, da se moški iz naše dežele vedno bolj izseljujejo, ker ne dobijo doma zaposlitve. To je žalostna resnica!

točno sliko Filejevega glasbenega ustvarjanja, kakršne doslej še nismo poznali.

V drugem delu je nastopilo pet zborov, med temi tudi srednja šola in učiteljske pod vodstvom svojih glasbenih profesorjev Bolčine in Devetaka. Učiteljski zbor je pokazal že zelo ubrane in prečiščene glasove. Poslušavcem so pa bili najbolj všeč »Fantje izpod Grmade«, ki se znajdejo zlasti v višjih legah.

Prirediteljem gre vsa čast, da so pripravili tak, skoraj »komorni«, prosvetno-glasbeni popoldan.

TELOVADNA AKADEMIJA

V nedeljo 11. junija ob 19.30 bo v dvorani Katoliškega doma I. telovadna-folklorna akademija Prirejata jo športno združenje Olimpija in Mladinski center. Spored točk je sledeči: Telovadne igre - izvajajo skavti »volčiči«; gimnastične predakrobatske točke - izvajajo člani športnega združenja Olimpija; sledijo simbolične vaje deklet s petjem po napevih »Tam, kjer teče bistra Zila« in »Oj, le šumi, gozd zeleni«; otroci iz Števerjana bodo podali simbolične raja ne vaje; fantje in dekleta se pa bodo pokazali v folk'ornem »Gorenjskem plesu« Vmes se bo og'asil tudi pevski zbor »Planika« in domači harmonikar. Svojevrstna akademija obeta, da bo zelo zanimiva.

Števerjan:

V ČESNJAH OB CESTI ČEŠENJ

Pristnega briškega pomladanskega sadu, sočnih češenj, je letos kar obilo na drevju. Tudi okus imajo dober in vse druge dobrote, nimajo pa kot običajno prave prodajne cene. Prekupčevalci ponujajo zanje največ po 80 lir, na drobno se pa prodajajo še enkrat dražje.

Zdaj je čas, da bi prišli izletniki po »cesti češenj« med nas. Žal, da je že ta preveč znana turistična cesta še vedno nedokončana. Govorili so, da bo do 15. avgusta že popolnoma v redu. Od Bukovja navzgor pa ne vidiš še delavca na njej.

Pri tej zadevi občine ne prizadene več krivda. Za druge občinske zadeve se pa županstvo marljivo briga. Župan Klanjšček je v zadnjih dneh razložil občinsko stanje goriškim oblastem, v začetku tedna pa tudi deželni upravi v Trstu.

Razveseljivo je tudi delovanje našega otroškega vrtca pod vodstvom dveh šolskih sester. V vrtec je vpisanih 35 otrok, obiskuje ga stalno 30. Občina je s prispevki dežele in pokrajine poskrbela za stalen prevoz otrok v vrtec. Ko še ni bilo za otroški vrtec tako lepo urejeno, ga je še lani obiskovalo le majhno število mladeži. Iz tega

Iz Goriške

se vidi, da kjer je vložene malo več skrbi za naše šole kot zgolj tehnično-upravne, se število učenčkov takoj pomnoži.

Krmil:

BONIFIKACIJE

Konzorcij za izboljšavo in namakanje krminsko-gradiškega polja je podal obračun o delu in stroških do konca leta 1966. Za ta dela je bilo porabljenih ena milijarda in 600.000 lir. Nove namakalne naprave za 200 ha zemljišč bodo odprli v mesecu juniju.

Konzorcij ima v načrtu še nova namakalna dela za 650 ha zemlje v okrajih Gradiške, Mariana, Villanuove ter med rekama Vršo in Idrijo. Za te izboljšave in namakalne priprave bo treba izdati še 295 milijonov lir.

S tem letom bo konzorcij tudi prešel iz uprave vladnega komisarja v roke članov zadrušnikov.

DRUŽINSKI IZLET

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo priredilo v nedeljo dne 25. junija enodnevni družinski izlet. Avtobus bo peljal izletnike po Soški dolini do Tolmina; odtod ob Idriji v Cerkno in na obisk bolnišnice »Franje«. Iz Cerknega bodo šli v Idrijo na »Žlikrofe«. Popoldne pa prek Črnega vrha in Cola v Ajdovščino.

Za mejni prehod je potrebna propustnica ali potni list. Vpisnina za vožnjo do 20. junija pri odborniku Košuti znaša 1000 lir. Za hrano poskrbi vsak zase.

GLASBENI NASTOP

V sredo zvečer je priredila Šola glasbene matice v Gorici sklepni nastop svojih gojencev. Dijaki in dijakinje so pokazali pridobljeno glasbeno znanje v klubskih prostorih na Verdijevem korzu. Učiteljem in gojencem gre res pohvala za njihov trud in prizadevanje.

ODBOJKARSKI TURNIR

Prejšnji četrtek se je odigral mednarodni odbojkarški turnir v dvorani industrialnega tehničnega zavoda v Gorici. Nastop je organiziralo športno društvo »Olimpija«. Tekmovala so moštva iz Kanala ob Soči, »Bora« iz Trsta, člani italijanske športne organizacije »Centro sportivo italiano«, združenja SALT iz Povoletta in moštvo »Olimpije«. Prvo mesto si je priboril »Bor« iz Trsta; prejel je plaketo in kolajno CONI. Na drugo mesto so prišli Kanalci, ki so dobili veliko kolajno Turistične zveze. Na tretjem mestu je CST, na četrtem pa »Olimpija«.

Slovenski športniki so se torej prav častno postavili.

OBVESTILO

Ravnateljstvo gimnazije-liceja in učiteljskega slovenskim učnim jezikom v Gorici sporoča, da se šolsko leto 1966/1967 zaključuje v torek 13. junija. Šolsko mašo ob 10. uri v stolnici, kamor so vabljeni tudi starši dijakov.

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gostovanje ljubljanske Drame

Po daljšem času je gostovala v soboto in nedeljo v našem mestu spet ljubljanska Drama. To slovensko gledališče je bilo vedno merilo in najvišji izraz slovenske drame, oziroma, gledališke kulture, velja pa tudi sicer med jugoslovanskimi gledališči za najbolj umetniško dognano. Zato je razumljivo, da so si tržaški Slovenci vedno želeli imeti v gosteh osrednjo slovensko Dramo prej kot pa drugorazredna in manj pomembna slovenska ali jugoslovanska gledališča ali skupine. Ljubljansko Dramsko gledališče je pač vrhunsko gledališče in če imajo tukajšnji Slovenci že možnost prisostvovati gostovanju iz Slovenije, je naravno, da žele videti najboljše. Razen tega pa žele pokazati gledališka dognanja in slovensko dramsko kulturo svojim someščanom italijanske narodnosti in spet je razumljivo, da bi jim želeli pokazati tisto, kar je najboljše.

Tako so tudi sobotni in nedeljski predstavi prisostvovali nekateri vidni italijanski gledališki umetniki iz našega mesta. Težko pa je razumeti dejstvo, da gostovanje ni privabilo toliko gledavcev, da bi do zadnjega kotička napolnili dvorano Kulturnega doma. Ni tu mesta, da bi razmišljali o vzrokih, dobro se še spominjamo, da je bila pred leti dvorana ob gostovanju Drame popolnoma zasedena. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da je bilo občinstva mnogo več kot sicer zadnji čas ob premierah.

Mrakova himnična igra Marija Tudor je izklesana in do konca dognana drama, naslonjena sicer na zgodovinsko ozadje, toda pogojena na človeka današnjega in polpreteklega časa na njegovo miselnost in na neizprosno oklepanje načel in principov, ki nujno vodijo do strahotnih spopadov.

Spopad protestantskega canterburyskega nadškofa s kraljico Anglije — katoličanko Marijo Tudor — se razvije, kot pravi pisatelj sam, v medsebojno zažrtost na življenje in smrt. Drug drugemu sta v pogubo in odrešitev. Drug drugega, bodisi vede ali nevede, hoté ali nehoté pritrata do poslednje razgaljenosti.

Ko v skrajnem nasprotovanju razžgeta drug drugemu slednjo možnost izmika, se osvestita v kreaturni nagoti.

Sovražnika kakršnihkoli približnih varščin, ki nam jih nudita življenje in svet, sta si enakovredna nasprotnika. In ko se Cranmer povzpne na grmado, je kraljica oropana vsega, kar jo je v njenih besnih vladarskih nagibih opravičevalo in osmišljevalo. V to poslednjo neobglenost jo pahne Cranmerjeva trdnost, ki ji razbije zadnje utvare, na katere je navešala svoj grozljivo izpričani prav.

Isti nprstveni imperativ odloča o usodi kraljice kot Cranmerja.

Kraljica preko vseh pomislekov, ne oziraje se na državo in Cerkev, s shizoidno zanesenostjo požene nasprotnika na grmado. Prav njena zagnanost, s katero Cranmerju prepereči odločujoči izmik, ki mu ga nudi in v katerega ga sili renesančni humanist kardinal De Pole, omogoči Cranmerju njegovo brezpogojno vztrajanje. Tista brezpogojnost, ki ga privede na rob, ga obenem dokončno opraviči in življenjsko osmisli.

Zato se kraljici na smrt obsojen, zahvaljuje za njen neizprosni bes. Kajti šele njena zastrašujoča zahtevnost ga moralno dokončno utrdi, da z gnusom zavrne od Cerkve mu ponujeni kompromis in se končno javno odloči za svojo prepričanost in s tem tudi za smrt.

Skratka, kraljica kot njen življenjski nasprotnik sta do konca, ki si ga drug drugemu dosodita, gnana po logiki istega nprstvenega imperativa.

Ce smo v začetku rekli, da je Mrak pisal to svojo himnično tragedijo ob doživljanju naše polpretekle dobe, nam je morda po vsem tem bolj jasno, da pisatelj po Thomsonu, zvestemu kraljičinemu molčečemu služabniku, sprašuje: »Kje prav za prav je resnica? Ta je odločen za katoliški prav, onile spet za anglikanski resbrido smrt storiti.«

Tako Mrak dožene svojo dramo in privede gledavca do jasnega odgovora, a tega si mora povedati vsak sam.

Drama je domiselna celota, nikjer ni govora

preveč, le tisto je, ki se trga iz prizadetih oseb, ki jih je tako plastično pisatelj izoblikoval. Njegov govor je malce slovesen, a dialog logičen in jaseen. V celotni drami je odsev usode Mrakovega naroda in zdaj razumemo, zakaj pravi, da je mogel napisati delo šele po zadnji vojni. Drama je namreč nastala v letih 1948-1949.

Tej enoviti drami je dalo ljubljansko gledališče prav tako jasno in izkristalizirano, stilno izredno jasno in dognano gledališko podobo. Režiser Viktor Molka je z veliko živčnostjo in inteligentnim razglabljanjem razporedil in miselno dognal odrske podobe in jim nakazal nekaj slovesen premik, kot je slovesno besedilo. Molka ni prezrl nobenega utrinka in je skrbno nakazal tudi doživljanja brez besed, posebej pa je seveda reševala režiserjevo zamisel igravka Marije Tudor.

Verjetno bi lahko v ljubljanski Drami zasedli še bolj nekatere vloge, razen seveda kraljice. Tu pa je imela Duša Počkajeva vse možnosti, da je vnesla svojo izredno igravsko nadarjenost v podobi Marije. Silovitost njene zagrizenosti v prepričanje, njen fanatizem pa kraljevske dostojanstvo, dvom in trenutna strstost in ponižanost — vse to je Počkajeva izrazila v veličastni podobi.

Janez Albreht je tako v nastopu kot v izredno smiselnem govoru in lepo izoblikovani dikciji ustvaril lepo, inteligentno postavlo kardinala De Pole. Tudi Cranmer Rudija Kosmača je do kraja dognan lik, prepričljivejši v zadnji odločitvi kot v razmišljanju, čeprav bi morda pričakovali še

starejšo postavbo in s starostjo ubrano govorico. Zdi se, da bi poudarek starosti in vsestranske trdosti bil še učinkovitejši nasprotje kraljici in bil opazen še ostrejši in veličastnejši fanatični spopad. Slavka Glavinova je v majhni vlogi izoblikovala jasno in dostojanstveno podobo mlade kraljice Elizabete, Marijin osebni sluga Thomson, ki ga igra Branko Mlakovec, je v podobi in nemi igri prepričljivejši kot v besedi, ki se zdi v rahlem nesoglasju s staro postavbo. Lorda ceremoniarja igra Janez Jerman, dvorni dami Mihaela Novakova in Vida Levstikova, paža Vinko Hraščelj, prvega duhovnika in prvega lorda pa Dare Valič.

Vse igravce odlikuje velika kultura govora, glasovna ubranost, izrazito skupinska in osebna igra, slogovna enotnost in izredna resnost oblikovanja. K ubranosti prinaša svoj del skromna, stilna, funkcionalna scena Uroša Vagaja, ki igra samo podpira in gledavca v ničemer ne raztresa. Kostime je zamislila Alenka Bartlova, glasbo pa je napisal Marijan Vodopivec. Zelo opazna je nova tendenca odrske govorice, ki jo uvaja v tej predstavi lektor Mirko Mahnič. Prej bi pričakovali tak izgovor v ljudski igri kot pa v tako slovesni drami.

V celoti lahko rečemo, da je bilo gostovanje ljubljanske Drame velik kulturni dogodek za naše mesto. Osrednje gledališče v Ljubljani pa je znova potrdilo svoj sloves. Igravce in pisatelja je občinstvo nagradilo s toplim ploskanjem.

Obeh predstav v Trstu se je udeležil pisatelj Ivan Mrak. Nekaj ur pred predstavo je imel pisatelj na vabilo Radijskega odra razgovor o svojem delu, ki so se ga udeležili nekateri tržaški izobraženci in dijaki višjih srednjih šol. Srečanje je bilo zelo pristrčno in lepo.

Jože Peterlin

Nemška revija o slovenskih ornamentih

Revija »Siemens Mitteilunge«, ki jo izdaja nemški koncern Simens in je grafično lepo opremljena, je posvetila v omi novejših številkih svojo stran ovitka slovenskemu ornamentu. Večino strani zavzemajo reprodukcije nekaterih motivov slovenskih ljudskih ornamentov v tribarvnem tisku. V spremnem članku pa je rečeno:

»Izreden hobby goji Branimir Pistivšek, sodelavec naše podružnice v Münchenu. Zbira slovenske ljudske ornamente, kakor se najdejo na starih kmečkih skrinjah, zibelkah, nošah in slikah na steklo. Iz barvnega blestečega papirja izrezuje cvetice, liste in vejice in jih s trudopolnim podrobnim delom zleplja v motive polne fantazije — na žalost na naših slikah ni mogoče podati mnogobarvnosti teh ornamentov. Zelo pogosta je v slovenskih ljudskih ornamentih, ki so prehajali iz roda v rod, narodna cvetica nagelj. Pojavlja se v 40 osnovnih oblikah, ki se ponavljajo v mnogih variacijah. Tako ponazarjata dve nageljni stebli, ki imata liste obrnjene druga proti drugi, družinsko slogo in duševno razumevanje. Ta ornament pogosto krasi otroško zibelko in še pogostejše nevestino balo. Prav tako pestre so kombinacije s srcem, ki jih je videti že nad hišnim vhodom. V notranjosti hiše srečujemo predvsem na omarah rumene in rdeče cvetice, ki pričajo o prijaznem vzdušju v lastnem domu. »Srečno življenjsko pot« obeta otroku v zibelki »mora« (Drudenfuss), prastaro čarovno znamenje sreče. Za »najplemenitejši les« slovenske pokrajine velja les vinske trte, katerega ne opevajo le ljudske pesmi, ampak se uporablja tudi v številnih figurah kot okras.«

G. Pistivšek je zbral obširno zbirko prekrasnih slovenskih ornamentov in jo misli izdati tudi v knjigi, če bo našel založnika zanjo.

NAGRADA »VSTAJENJE« JE BILA PODELJENA KARLU MAUSERJU

Razsodišče nagrade »Vstajenje« se je sestalo 3. junija 1967 v Trstu in prisodilo nagrado »Vstajenje« za najboljšo leposlovno knjigo, ki je izšla v letu 1966 v zamejstvu, pisatelju Karlu Mauserju iz ZDA za tretjo knjigo njegove trilogije LJUDJE POD BICEM.

Podelitev je razsodišče, ki ga sestavljajo Martin Jevnikar, Franc Jeza, Anton Kacin in Rafko Vodeb, utemeljilo s tem, da je pisatelj v trilogiji zajel slovensko življenje od začetka druge svetovne vojne do prvih povojnih let, torej dobo, ki je bila najhujša za ves slovenski narod. V delu

je prikazal tuje in domače zastopnike različnih razorov in značajev, a do vseh je bil odkrito nepristranski in pošten. Zlasti je uspel v tretjem delu, kjer je na prepričljiv umetniški način zaključil usode svojih ljudi.

Pisatelj je vse osebe psihološko globoko domel in življenjsko polno podal, tako da spadajo med najboljše v slovenskem slovstvu, trilogija sama pa je tehtna oživetev polpretekle dobe.

SLOVENSKI FILMI V NASIH DRUSTVENIH DVORANAH

Kot so naši bralci že opazili, vrtijo zdaj v dvorinah naših društev slovenske filme. Po dogovoru mešane komisije je bilo namreč sklenjeno da dobe italijanske skupine v Jugoslaviji lahko filme iz Italije, slovenska prosvetna društva pa slovenske filme iz Jugoslavije. V mnogih krajih so že lahko videli film »Vesna«, po nekod »Dolina miru« in »Ne joči, Peter«. Ker je bil trak filma »Dolina miru« že zelo obrabljen, je bila izražena prošnja, da bi dobili novo kopijo. Tako sta zdaj še na razpolago »Ne joči, Peter« in »Vesna«. Organizacija razdelitve je tako, da razpolaga za svoja članjena društva in za druge prosivce z enim filmom Slovenska prosveta v ulici Donizetti, z drugim pa Slovenska prosvetna zveza v ulici Geppa.

Ta mesec ima film »Vesna« na razpolago Slovenska prosveta v ulici Donizetti. Društva, šole in tiste prosvetne skupine, ki ga žele, si ga lahko rezervirajo tudi telefonično vsak dan razen sobote in nedelje od 8. do 12. (Tel. 23-779).

NASTOP GOJENCEV SOLE GLASBENE MATICE

Prosvetno društvo »Igo Gruden« iz Nabrežine bo priredilo v soboto, 10. junija, ob 20.30 nastop gojencev šole Glasbene Matice.

Glasbena Matica v Trstu bo priredila v sredo, 14. junija, ob 21. uri v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah nastop gojencev šole Glasbene Matice.

PRODUKCIJA GOJENCEV BALETNE SOLE

Prosvetno društvo Barkovlje vabi starše šolskih otrok in vse ljubitelje mladine, da se udeležijo nastopa gojencev baletne šole, ki bo v nedeljo, 11. junija, ob 17.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Sodeluje 23 gojencev. Priprava, koreografija in scena so delo Adrijana Vileasa.

GOSPODARSTVO

Iskanje dobre lucerne

Agronomski zavod v Padovi je štiri leta preizkušal 16 kultivarjev lucerne, v letih 1962-1965. Poskus bi bil moral pokazati, kateri kultivar je najbolj trajen in kateri da najboljšo košnjo, pa tudi odkriti morebitne druge njegove dobre lastnosti, zlasti za križanje z drugimi kultivarji. Poročilo o teh poskusih je izšlo v listu »Agricoltura delle Venezie«.

Kot najboljša kultivarja sta se izkazala Cremonska orjaška (Gigante Cremonese) in Furlanska iz Premariacco (južno od Cedadada). Tam pridelujejo že nekaj let lucernino seme, ki je za okolico najboljše in tudi najdražje v Italiji.

Imenovana dva kultivarja lucerne sta dala v enem letu 410 stotov lucerninega sena. Oba kultivarja sta pokazala spomladi tudi močno poganjalno silo in obilno rast.

Od ostalih kultivarjev sta se izkazala zlasti št. 58 in 59 Agronomskega zavoda v Padovi, roda 21 in 151 Trvaniške postaje v Lodiju in kultivarji Florida, Labor in La Rocca. Kultivar 59 je dal najvišji pridelek, kultivar Florida in Stirpe sta pa življenjsko najbolj trpežna.

Poskus je nadalje pokazal, da je prva košnja najbolj obilna in da naslednje upadajo s starostjo poseva. Umirajo pač posamezne rastline, ruša se redči.

KURJAKI KOT GNOJILLO

Perutninarstvo se je že močno razvilo in se razvija še nadalje. Zato je umljivo, da pridobiva na važnosti vprašanje: kako je s kurjakom, ali je to dobro gnojilo?

Tu moramo ločiti kurjake kot gnojilo zase in pa kurjake pomešane s steljo, z gnojem. Četudi se čudno sliši, je s kurjaki prepojena stelja kot gnojilo mnogo več vredna kot kurjaki sami. Če gnojimo samo s kurjaki, uhaja iz zemlje mnogo amoniaka, kakor tudi mnogo klor. Če bi bila v bližini — seveda v zemlji — semena, bi se mlade in nežne rastlinice opekle in setev

bi slabo izšla. Poleg tega se v zemljiščih, večkrat pognojjenih s kurjaki, namnoži fosfor in nastane nesoglasje med fosforjem in kalijem, zato gnojenje ne zaleže. Zato pa je vedno najbolje, če kurjake vržemo na gnojišče in tam premešamo z drugim gnojem. V tem primeru kurjake popolnoma izrabimo. Če pa hočemo gnojiti s kurjaki, potem jih spravimo v zemljo in vsaj za štiri tedne odložimo vsako setev na tistem mestu.

ZAŠČITENI POLŽI

V švicarskem kantonu Neuchâtel bo moral imeti odslej lovsko dovoljenje, kdor bo hotel nabirati polže (za prodajo). Poleg tega bo moral pri nabiranju polžev vedno nositi s seboj poseben kovinski obroček.

Brez lovskega dovoljenja in obročka bo strogo prepovedano nabirati polže. S tem hočejo oblasti zavarovati polže pred brezobzirnim iztrebljanjem, glede na to, da se dobro prodajajo.

Lovsko dovoljenje bo stalo za prebivavce omenjenega kantona 30 švicarskih frankov (skoraj 4500 lir), za vse druge pa 60 frankov (blizu 9000 lir). Z lovskim dovoljenjem vred bo dobil vsak polžar obroček (stal bo dva švic. franka). Z njim bo moral meriti polže. Tiste, ki bodo šli s hišico vred skozi obroček (katerega notranji premer je 35 milimetrov), bo moral pustiti pri miru.

V Italiji in v Jugoslaviji pa niso zaščitene niti ptice pevke in jih lahko strelja vsak paglavec z zračno puško.

NAJBOLJ UPOŠTEVANE HRUSKE V ITALIJI

Če presodimo letino hrušk iz leta 1964, ugotovimo, da je najbolj priljubljen kultivar B. C. William ali naša vrtolajka, ki je dala tisto leto 22% pridelka. Na drugem mestu je kultivar Passacrassana z 18%, na tretjem Coscia z 9%, na četrtem pa Cesar Aleksander z 8%. Vsi ostali kultivarji sledijo s 5 ali manj odstotki pridelka.

HRANA V VESOLJSTVU

Zadnji ponesrečeni sovjetski poskus vesoljskega poleta je postavil znanstvenike pred številna vprašanja o dosegljivosti sosednjih planetov.

Med drugim gre tudi za vprašanje, kako in s čim se bo mogel človek hraniti na dolgih poletih v vesolju. Zavod za splošno genetiko sovjetske akademije znanosti proučuje s sodelovanjem ameriških znanstvenikov, kako bi se mogli vesoljci ustrezno prehranjevati med poleti. Količina natovorene hrane, tudi če je sestavljena iz še tako lahkih hranilnih preparatov, je omejena. Zlasti za številne posadke in v dosedanjih vesoljskih ladjah, katerih obsega ni mogoče dosti povečati.

Zato so učenjaki prišli na misel, da bi kar v vesoljski ladji uredili vrt za gojitev potrebnih hranilnih rastlin. V poštev bi prišla enocelična alga, clorellis, ki meri v premeru komaj eno desetino človeškega lasu. Te vrste alg, posušene in v prah zmle-

te, nudijo popolno hrano, ker vsebujejo 50 odstotkov proteinov, 35 odstotkov ogljikovih vodikov, 5 odstotkov maščob in 10 odstotkov vitaminov, kar je potrebno telesu na dolgih vesoljskih poletih.

Te alge imajo pa še drugo nepogrešljivo vrednost. Kot je znano, potrebuje človek vsak dan 500 litrov kisika za dihanje in krvni obtok. Kisika pa v zaprtih prostorih primanjkuje in ga je treba na umeten način presnavljati. Omenjene alge pridejo tudi v tem primeru človeku na pomoč. One imajo možnost, da vsrkujejo ogljikov dioksid in ga pretvarjajo v kisik. Če se namreč v zaprtem prostoru poraja z izdihavanjem preveč te prvine, zmanjka kisika in človek se zaduši.

Te alge bodo postale torej predpogoj za vesoljske polete in vesoljske ladje bodo postale — leteči zelenjadni vrtovi, ki bodo omogočali človeku prehrano pri vožnji na druge planete.

GLEDE PRIDELKA OREHOV JE ITALIJA TRETJA NA SVETU

Pridelek orehov ni stanovit. Navadno sledi bogati letini revnejša, obilju pičel pridelek. Vedno pa presega letina 500.000 stotov, doseže pa tudi 750.000 stotov. Dve tretjini vsega pridelka sta navadno v pokrajini Campania, ostala tretjina pa je porazdeljena po vseh ostalih provincah in nekoliko je odpade tudi na našo deželo. Furlanija-Julijska krajina pridelala 1.800 stotov orehov.

Več orehov kot v Italiji pridelajo v ZDA in v Mandžuriji; v Evropi pa je za Italijo na prvem mestu Francija, s približno polovičnim pridelkom Italije.

Glavni in najbolj upoštevan kultivar je oreh »Sorrento«, ki je precej mehkolupinast.

S TRŽASKEGA

MLADINSKA PRIREDITEV - ZA TUJ TISK

V petek, soboto in nedeljo zvečer je bila v Prosvetnem domu na Opčinah prireditev pod imenom »praznik mladinskega (komunističnega) tiska«. V italijanščini je bilo to točneje izraženo kot praznik lista »Nuova generazione«.

Gotovo, da nimamo nič proti temu, da se mladina povese, tembolj če je to zvezano s pobudo, da bi več brala. Toda bojimo se, da je bilo na tem prazniku le malo govorenja o slovenskem mladinskem tisku, tem več pa o tujem in rezultat seveda ta, da se navaja slovensko mladino k branju tujega mladinskega tiska. Zato takih praznikov ne moremo biti veseli. Tem manj, ker smo v večernih urah videli, kako je prišel (ob podpori drugih) iz veseljskega prostora možki ne ravno najmlajše generacije s popolnoma okrvavljenim obrazom in se nato negotovih nog še dvakrat vrnil v dvorano, da so ga morali vsakokrat spet odpeljati ven. Ga je morda kdo s kakim mladinskim listom tresnil po glavi?

ŠOLSKE RAZSTAVE

V nedeljo, 11. junija, bodo naslednje osnovne šole nabrežinskega ravateljstva razstavljale ročna dela in risbe: Štivan, Devin, Sesljan, Mavhinje, Slivno in Zgonik. Razstave bodo odprte od 9. do 12. in od 15. do 19. ure. Cerovlje bo pa imelo v soboto, 10. junija, od 12. ure dalje proslavo materinskega dne in razstavo.

Vljudno vabljeni starši in prijatelji mladine!

NASTOP BALETNIH ŠOL

DNE 11. JUNIJA T. L., OB 17.30
BO V KULTURNEM DOMU V TRSTU

II. NASTOP BALETNIH ŠOL

gojencev Slovenskega dijaškega doma in Prosvetnega društva Barkovlje. Mladi plesalci se bodo predstavili s 13 točkami sporeda klasičnih in folklornih plesov.

Tečaja je pripravil za nastop koreograf Adrian Viles.

Cenjeno občinstvo opozarjamo na nastop.

IZLET SPD NA NANOS

Slovensko planinsko društvo v Trstu bo priredilo 18. t. m. izlet na Nanos in Vremšico.

Vpisovanje v Tržaški knjigarni vsak dan od 18.30 - 19.30 do 16. t. m.

OBČNI ZBOR DIJAŠKE MATICE

Podporno društvo Dijaške Matice bo imelo svoj redni občni zbor v petek 16. junija 1967 ob 20. uri v Gregorčičevi dvorani v Trstu ul. Geppa 9. Vabljeni.

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 52 ■ ■ ■ ■ ■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

Takrat sem komaj, komaj odklonil vabilo na čaj. Odklonil sem z izgovorom, da imam neko nujno opravilo.

»In o čem petih?«

»Dobro, če bom prost, bom prišel okoli 5. ure. Zdravstvujte!« In sem odšel.

Ko sem prišel domov, sem se lotil »nujnega« opravila: vlegel sem se na posteljo, saj sem bil truden. Ali naj grem k feldšerjem? Ali bi bilo bolje, da bi me ravnatelj poklical? Nisem si preveč mučil možganov s tem in sem zaspal. Ne, nisem dolgo spal, a ura je kazala že skoraj štiri, ko sem šel v rastlinjak uredit še ona dva lonca soje, ki sta sedaj hitro zorela. Ko sem delo v rastlinjaku skoraj že končal, je prišel ravnatelj in rekel, da bo potrebno v rastlinjaku narediti nove poskuse, a v manjšem obsegu kot dosedaj. Samo kaj? Imam morda jaz kakšno idejo? Odgovoril sem, da bom malo razmislil.

Takrat se je ravnatelj vsedel poleg mene in začel:

»Predvčerajšnjim je prišel s komisijo za preizkuševališča tudi gubernator z enim svetnikom. On seveda ni član komisije, marveč je prišel zato, da izpolni obljubo, ki mi jo je dal, ko sem ga povabil. Izrabil je to priliko in prišel. Udeleževal pa se je zelo živo vseh debat. Govorili smo tudi o vaši osebi in jaz sem povedal, da ste zelo poraben. Zlasti pa so se čudili, da seštevate

brez pripomočka skoraj bolj hitro kot jaz s ščetmi. Gubernator, ki je zelo praktičen človek, je rekel, zakaj vas ne bi navezali na preizkuševališče na ta način, da si ustvarite tu družino. Zato pa je potem govoril o naturalizaciji, ki je skoraj isto kot podelitev državljanstva. Glede vašega odklonilnega odgovora je rekel, da to ni vaša zadnja beseda in da se boste še premislili. Če bi se namreč premislil, bi seveda uredili plačo in službene pogoje. Čez par dni, najbrž pojutrišnjem, bodo prinesli odločbo glede preizkuševališča in takrat me bodo gotovo vprašali, če sem z vami govoril in kakšen odgovor ste dali.«

»Veste kaj gospod ravnatelj! Če bodo vprašali, jim recite, da bom dal končni odgovor čez leto dni. Do takrat se bom mogoče spoznal s kakšnim dekletom.«

Pri feldšerjevih so najbrž čakali, da pridem na čaj, a gotovo so pogledali tudi proti rastlinjaku in ugotovili, da sem tam z ravnateljem. Od njih se je namreč prav dobro videlo v rastlinjaku. Ko so to ugotovila hišna dekleta, so se dvignila in šla na sprehod čez dvorišče.

Ravnatelj jih je opazil in rekel: »Vidite dekleta? Tu so kar tri! Ena je sicer premлада, dve pa sta godni.«

Odgovoril sem, da se mi dopade ravno ona mlada, katero sem že videl, a ne vem niti, koliko let ima, niti kako ji je ime.

Ravnatelj je rekel, da ima Dunja — tako ji je ime — komaj 15 let in da ne bo nič iz tega, ker mora od hiše najprej starejša, ki bo kmalu prezrela, saj ima že 20 let. V teh krajih pa se morajo dekleta poročiti pred 21. letom, ker drugače jih smatrajo za stare tete in se nihče ne zanima več zanje.

»A ne bojte se, tu je deklet na pretek. Ne daleč od tod je neka nemška vas in tam poznam družino, kjer imajo 3 godna dekleta, zelo pridna, muzikalična, zelo lepa in pa z zlatimi „dengi“! Tudi upravitelj posestva Stuart, (last nekega angleškega lorda) dol za gozdom ima polno hišo deklet in se bo že dobilo kakšno primerno. Sicer pa! Katero dekle je primerno? Naš ruski pregovor pravi: Vsa dekleta od petnajstega do osemnajstega leta so lepa, dobra in zlata, a odkod pride toliko grdi in sitnih bab?«

Tako je modroval Nikolaj Stepanovič, »feldšerjeva« trojka pa se je vrnila domov.

Ravnatelj je rekel, da bi se poskusila v partiji šaha. Prinesli so samovar, midva pa sva zaigrala. Nikolaj Stepanovič je igral zelo dobro, a Osip Pavlovič še bolje in tako se je gospod ravnatelj vdal. Povedal sem mu, da sem že hotel zaigrati slabše in partijo izgubiti, a sem se bal, da bi vzel on to za žalitev, ker bi sam opazil in spoznal, da sem to nalašč storil, samo iz obzira. Odgovoril je, da sem prav ravnal. Bil je prepričan, da bom dobil, če bom tako igral z onima iz Kišineva, kajti on se ne smatra za tako slabega igralca.

Popil sem čaj in šel k večerji. (Dalje)

* „Dengi“ — denar, beseda mongolskega izvora.

44 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Vsekakor je gotovo, da so obstajale še več stoletij dobre zveze med Skandinavci in Solvendi. Vo dokazujeta izliv reke Swine — Swinemünde — in zaliv Swinesund visoko na zahodni švedski obali, že v zalivu Osla. Obe besedi se nanašata nedvomno na narodno ime Solvendar in značilno spominjata na izraz Suioni. Med tema pristanoma so verjetno vozile solvendske ladje, ki so dovažale krepitve Solvendom južno od Baltika in prevažale tudi trgovsko blago. Da je vladal v obeh smereh živahen ladijski promet, dokazuje tudi slovenska beseda sever, ki pride gotovo iz staronordijske besede saefoerd (morska vožnja). Ker pa je potekal ta promet skoro točno v severni smeri, je počasi postala ta beseda sinonim za besedo nord ali norr — sever.

Da so še dolgo obstajali stiki med Solvendi na obeh straneh Baltika, pa dokazujejo tudi že omenjene številne skandinavske fraze v slovenščini, ki jih je najti tudi v moderni švedščini.

Preostane le še, da si poskusimo razložiti tudi ime četrtega dozdevnega vandalskega plemena Varini. Tu pa gre najbrž za znano staronordijsko besedo vaeringi ali vaeringjar, ki je pomenila dobesedno »tisti, ki ostanejo tam« ali »ki so tam«. Dejansko je pomenila toliko kot izseljenec ali najemnik, ki se je obvezal, da ostane nekje v službi. Tako so se imenovali pozneje tudi nordijski najemniki v bizantinski vojski. V slovenščini spominjajo na to besedo verjetno nekateri čudni priimki kot npr. Veronek ali Bernik.

Slavi, Švabi in žerjavi

Zgodovinarji, jezikoslovci in etnografi že dolgo ugibljejo, odkod ime Slovani ali bolje

rečeno koren tega imena Slov ali Slav, kajti izraz Slovani v sedanji obliki je nastal šele v moderni dobi. Dozdaj tudi niso niti podvomili, da sta izraza Slovan (ali Sloven) in Slovenec istega izvora. Menili so, da so Slovenci pač le ohranili ime, s katerim so se nekdanj označevali vsi slovanski rodovi; to pa jim je pomenilo hkrati tudi že dokaz, da so bili Slovani v pradomovini enotno ljudstvo in da so govorili enoten jezik.

Po dolgem ugibanju in mnogih, bolj ali manj posrečenih in včasih tudi prav fantastičnih razlagah (npr. da pride beseda Slovan iz besede slava, kar je potem rodilo znano frazeologijo: Slovani — otroci Slave) je nazadnje prevladalo mnenje, da izhaja izraz Slovan iz indoevropske osnove kleu — teči. Iz tega naj bi bilo nastalo slov in slav. Glede na to so sklepali, da so morali živeti Slovani prvotno ob kakih rekah ali v močvirnatih krajih, katerih ime se je začinjalo s Slov. Težave pa je povzročala oblika Sloven in posebno še Slovenec, zato so skušali to težavo premestiti s precej vratolomno in ovinkarsko etimologijo, preko oblike Slovenka. Slovenci in Slovaki naj bi bili tako edini, ki so si po teh razlagah ohranili prvotno narodno ime, kljub temu da sta to razen Lužičkih Srbov najmanjša slovanska govoreča naroda in da so Slovenci prodrli najdalje na zahod, medtem ko bi logika zahtevala, da bi se bilo ohranilo prvotno ime pač najbolj tam, kjer domnevajo prvotno domovino slovanskih ljudstev.

Taka razlaga izrazov Slovan in Slovenec je morda nekatere čisto zadovoljila, vendar pa ni pravilna. Da ne more držati za narodno ime Slovenci, smo že dokazali, ker pride to ime iz staronordijskega izraza Sol-vende ali

Solvendske — tisti, ki so obrnjeni ali ki so na pohodu k soncu. Ne drži pa niti za izraz Slovan. Vsi, ki so doslej poskušali razložiti to ime, so delali to bistveno napako, da so se držali oblik, ki so nastale že v moderni dobi, in se niso niti vprašali, če so stari Slovani zares tudi sami kdaj uporabljali ta izraz zase. Vsaj za najstarejšo dobo je to gotovo izključeno. Vsi slovansko govoreči narodi nosijo drugačna narodna imena in kot kaže, so jih nosili tudi že pri naselitvi. Nobeden teh narodov se ni sam označeval za »Slovane«, vsem so drugi prilepili ta naziv, da so označili njihovo etnično pripadnost, ali še bolj verjetno, njihov jezik.

Če vzamemo, da je osnova in prvotna oblika izraza Slovan ali Slaven pač Slav, pa ni tako težko pojasniti nastanka tega izraza. V Evropi ga najdemo pri vseh, razen pri slovanskih narodih in to v popolnoma isti obliki (razen končnice, seveda), medtem ko je raba tega etničnega izraza pri slovansko govorečih narodih zelo neenotna in niha med mnogimi, bistveno različnimi oblikami, začnši od osnove (slav- ali slov-). Zato lahko sklepamo, da je ta izraz nastal drugje in so ga drugi dali Slovanom. Nastal pa je gotovo v Skandinaviji, kjer beseda slav še danes pomeni Slovana in sužnja. Le s skandinavskimi koreni se ga da smiselno in preprosto razložiti.

Ravno ta izraz je dokaz, da so že v davni dobi obstajale zveze med Skandinavijo in pokrajinami južno od Baltskega morja nasproti Švedske, ki sega najdalje proti jugu; verjetno pa take zveze sploh nikoli niso prenehale, odkar je bila Skandinavija poseljena. Ker skandinavska zemlja ni ravno bogata in tudi podnebje ni posebno ugodno za poljedelstvo, prebivalci pa so bili bojeviti, močni in tudi dobri morjeplovci, (Dalje)

Nevtralnost zahodnih držav

Zahodne države so se proglasile za nevtralne, zlasti Združene države, Velika Britanija, Nemčija in Francija, ki je celo ustavila dobavo orožja in nadomestnih delov vojskujočim se državam, kar je najbolj prizadelo Izrael, ki ima skoraj sama francoska letala, medtem ko so Arabci oboroženi največ s sovjetskimi orožjem.

—0—

V mnogih arabskih državah so demonstranti, besni zaradi arabskega poraza, razbili ameriške in angleške konzulate in poslastništva, ko je Nasser obdolžil Združene države in Anglijo, da so njuna letala pomagala Izraelcem uničiti arabsko letalstvo. To pa so v Washingtonu in Londonu kar najostreje označili za laž in izgovor, s katerim se skuša Nasser oprati sramote bliskovitega poraza, po tolikem hršenju, da bo uničil Izrael.

—0—

V vojno proti Izraelu so dejansko zapletene sile štirih arabskih držav: Egipta, ki je bil pobudnik vse akcije, Sirije, Jordanije in Iraka, medtem ko so obljubile svojo pomoč, ali pa je ta že na poti, Libija, Alžirija, Maroko, Sudan in Tunizija. Prevladuje mnenje, da je ta pomoč bolj simbolna kot dejanska in v nobenem primeru ne bi mogla spremeniti poteka vojne. Vse arabske države so tudi napovedale vojno Izraelu.

Zadnje dni ni bilo hujših bojov v Vietnamu, pač pa so ameriške letelice trdnjave bombardirale nekatera gverilska področja, gverilci pa so zažgali neko ameriško skladišče goriva.

—0—

SLOVENSKO DEKLE - NADVOJVODINJA

Znani zgodovinar in naravoslovec Ivo Pirkovič, nekdanji sodelavec Kocbekovega »Dejanja« (Kocbek ga omenja tudi v »Listini«), objavlja v slovenski reviji za izseljence »Naša gruda« zgodovino dolenjskih gradov. V njej je objavil že marsikaj zanimivega zlasti iz zadnjih stoletij. Tako je med drugim opozoril na Slovence doslej malo dejstvo, da je bil avstrijski nadvojvoda Johann, sin cesarja Leopolda II., poročen s Slovenko Anico Plohlovo, ki je bila preprosto dekle, hči poštarja, a zelo lepa. Njen oče je bil doma iz Ivanjkovec pri Ptuj in je imel pozneje v zakupu pošto v avstrijskem letoviškem kraju Aussee, kamor je hodil Johann na lov. Ker nekoč niso mogli najti postiljona, ki se je bil neke zamudil, se je zavihtela na kozla kar poštarjeva hčerka Anica. Bila je tako lepa, da se je nadvojvoda pri priči zaljubil vanjo, in tako je postala avstrijska nadvojvodinja.

V ptujski okolici živi veliko družin, ki se pišejo Plohl.

Z Goriškega

S sosedne strani:

ZLATOMASNIK

V nedeljo 11. junija bo praznoval zlatomašniški jubilej kanalski dekan Ivan Semič. Jubilanta pozna vsa soška dolina in Goriška kot vzglednega dušnega pastirja. Njegovo dobro srce in nasmejana mili nastop si je brž pridobil zaupanje vseh vernikov, koder ga je vodila njegova duhovska služba in to v najtežjih časih, ko je marsikdo omagal. Zlatomašnik je več časa služboval tudi v Tolminu kot katehet, po Beletovi smrti pa je nastopil župnijsko in dekansko službo v Kanalu. Tu deluje že več let spoštovan in priljubljen pri vseh faranih.

Omenimo naj tudi, da je zlatomašnik Semič doprinesel med obema vojnoma bogat svoj delež tudi prosvetnemu delovanju na Goriškem.

Gospodu jubilantu želijo, poleg župljanov, tudi njegovi šetvilni prijatelji in znanci tostran meje, da bi se ohranil krepkega še mnogo let v vinogradu Gospodovem in v korist svojega ljudstva.

SLIKARSKA RAZSTAVA

Danes teden je bila odprta v Novi Gorici razstava slikarja Franceta Zupana iz Ljubljane. Njegova dela, po večini akvareli in olja, so razstavljena v veži občinske skupščine.

Pri otvoritvi je nastopil tudi goriški oktet z izbranim sporedom. Hvale vredno je, da so razstavo finančno podprla tudi nekatera zasebna podjetja. Razstava je odprta vsak dan do 11. junija.

DOKTOR SMRTI

9

LEV DETELA

Mohamed se je zasmel: spominjal me je na kruto masko pošastnega Franksteina, aktovka mu je na verižici pod roko zabingljala kot težka utež in pozvonila po tleh.

Kot da bi razbral moje misli, se je zarežal in rekel:

»Tukaj delajo sami zamorci. Lastnik botaničnega vrta je portugalski zdravnik Fragada, ki se je zelo dolgo zadrževal v Ekvatorialni Afriki. Od tam so ti ljudje... Gospod Fragada je prijatelj doktorja Kvadratnika; skupaj sta izdelala načrt za ta botanični vrt.«

»Pa nimate v mestu še enega botaničnega vrta, državnega? V tistega sem hotel iti...«

Temne misli, nevihtni oblaki, so se mi podile skozi možgane.

»Nisem vedel, gospod,« se je zarežal Mohamed in poskočil sredi s peskom posute poti.

»Tako me pelji v državni botanični vrt,« sem ukazal.

»Ni več časa,« je rekel Mohamed in izvlekel iz žepa težko železno žepno uro. »Sedaj je deset ponoči. Ob tem času ne moreva zapustiti botaničnega vrta doktorja Fragade.«

»Kaj si neumen,« sem zakričal. »Sedaj je komaj pol dvanaestih dopoldne.«

»Tukaj smo v botaničnem vrtu doktorja Fragade,« je rekel Mohamed nejevoljno. »Tukaj velja drugačen čas: čas Ekvatorialne Afrike. Vrtar je šel spat; še deset ur morava počakati, da nama bodo odprli. Potem 'ah-ko obiščete državni botanični vrt.«

»Potem bo noč.« Zdelo se mi je, da imam opraviti z blazneži. Tudi doktor Kvadratnik je moral biti blazen.

»So vhodna vrata zaklenjena?« sem vprašal.

»Seveda, gospod pisatelj,« je nerazločno zamomljal zamorec.

»Potem bom preplezal ograjo,« sem rekel odsekano.

»Nemogoče, gospod pisatelj,« se je zasmel Mohamed. »Po ograji teče električna žica s smrtonosnim tokom. Nemogoče jo bo preplezati.«

»Kje je telefon?« sem zakričal.

»Telefona ni v Ekvatorialni Afriki!« je zagrmel Mohamed.

Neznana sila mi je preplavila notranjost. Zdrvel sem preko botaničnega vrta. Pod temnim neznanim drevesom sem se ustavil. Videl sem, kako se mi približuje robot Mohamed. Skril sem se za deblo. Vendar me je Mohamed opazil.

Krvoločni »Uhuuhuh« se mu je izvil iz grla. Cel roj zamorcev z loki in puščicami je planil iz dreves in me v trenutku obkrožil. Bil sem izgubljen.

Zamorci so me zgrabili z mesnatimi rokami in mi z debelimi mornariškimi vrvmi zvezali roke in noge.

Pristopila je zlovešča senca blaznega Mohameda.

»Preiščite mu žepe!« je zakričal Mohamed. Videl sem, kako so pograbili moje pisa-

teljske zpiske in jih med divjim smehom in neslanimi šalami raztrgali na koščke.

Mohamed je odprl aktovko.

Mohamedova umetna roka je iz aktovke privlekla droban, a težak bat. Zaslutil sem najhujše.

Mohamedove drugače mrtve oči so rdeče zažarele. Kvadratnikov zamorec je pristopil, dvignil bat, ki se je zablskal v opoldanskem soncu, vedel sem, da je nastopila polnoč Ekvatorialne Afrike.

Mohamed se je zasmel, moje ustnice so nemo zakričale, zamolkel udarec me je pobil na tla. Izgubil sem zavest.

Peto poglavje: BEG

Ob sivi, mračni uri sem se zbudil. Majhna petrolejka je utripala na orjaškem oboku kamnite ječe.

Premaknil sem razbolele ude in... od groze zakričal!

Po stropu so lezli veliki afriški pajki. Čeprav se nisem nikoli ukvarjal z živaliznanstvom sem nehote zaslutil, da je ta ostudna in neprijetna golazen strupena.

Začel sem begati po majhnem, vlažnem prostoru in moja edina skrb je veljala pajkom na stenah. Naj so možnosti človeškega razuma izredno velike, ta proti armadam nezdrave golazni nič ne pomeni. Čeprav sem križaril zdaj po tej in zdaj po oni strani ječe, sem vseeno spoznal, da me bo nezatna, a zato nič manj usodna nepredvidnost ta ali oni trenutek porinila na območje smrtonosnega pika!

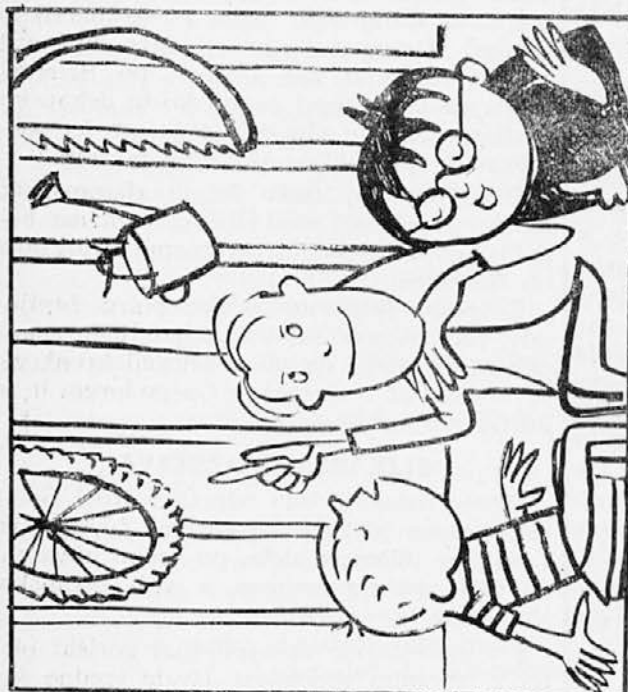
Tako sem moral križariti uro ali dve, kar so se odprla vrata. Oči afriškega Mohameda so zagorele na pragu: tigrove oči, risove oči, dva sovražna žarometa zlobe in krvoločnosti!

(Dalje)

Srečka na podstrešju

Riše ANDREJ NOVAK

Piše TONE FORNEZZI

pa ni, niti za krpanje koles ne, čeprav je takšnih okvar na slabih cestah veliko. Zato predlagam, da ob takšni kolesarski prometni cesti odpremo servis za krpanje koles!

»Ni slaba ideja,« je čez čas menil Pik.

»Prav dobra ideja!« se je navdušil Darko.

»Torej fanta, v nedeljo začnemo!« je dejal Marko, hkrati pa je bil tudi malo v skrbeh.

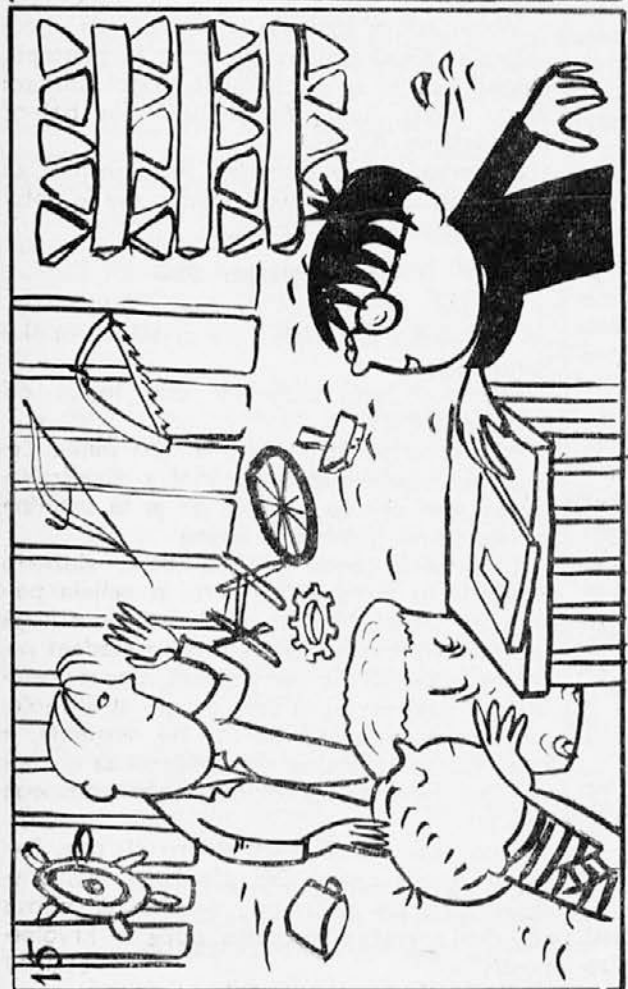
»Ni res.«

»Motorjet.«

»Ni res.«

»Ze vem, kolesarjev!« je zatulil Pik.

»Tako je,« je pritrdil Marko, anajveč je kolesarjev, zlasti ob lepih nedeljah. Kakor veste, so kolesarske steze slabe, kotanjaste, saj kolesarji ne smejo več voziti po glavnih cestah. Mehanikov

15. Ob treh so vsi trije sedeli v »Podmornici«. Marko je važno koračil sem ter tja, Pik in Darko pa sta vprašujoče strmela vanj.

»Poslušajta, vidva bizgela! Imam genialno idejo, kako lahko brez glavnega dobitka zaslužimo dvesto tisočakov. Seveda v potu svojih obrazov. Povejta mi, česa je na cestah največ?«

»Avtomobilov.«

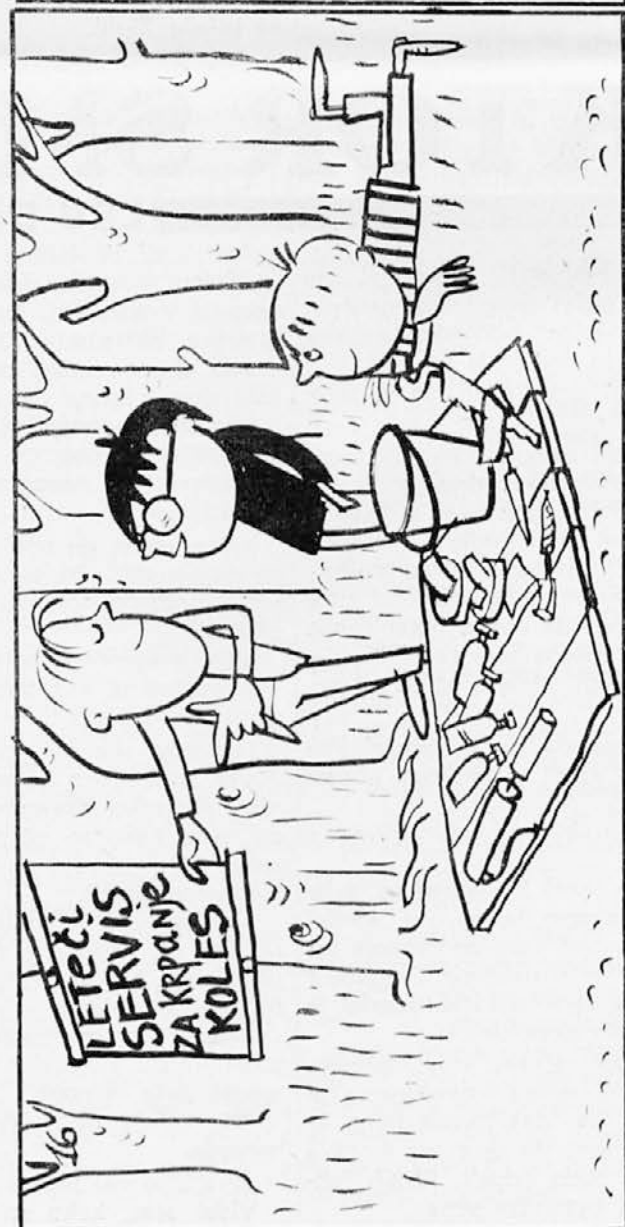

Ura je bila nekaj čez osem. Prvi kolesarji, ki so se pripeljali mimo, so metali začudene poglede na letišni servis.

»Zelimo vam srečno vožnjo in počeno zračnico!« je zagodimjal Pik, ko so odvrtili mimo.

»Ne skrbti, dela bo še preveč!« je hbralil Darko.

»Na vse sem mislil,« je pripomnil Marko in se skrivnostno nasmehnil.

Pod hrastom so na poldrugi meter dolgi deskki razložili vse svoje kolesarsko orodje in nekaj sposojenega, pet tub z lepilom za gumo, dve pločevinasti škaticli z univerzalnimi krpani, ki pri mejo brez lepila, pa vedro k vodo in tlačilko. Na deski so imeli še veliko kladivo, dve pili in žago, čeprav sicer niso vedeli, za kaj bi jih rabili, ampak z več orodja je bil servis bolj imeniten.

16. Jutranja megla se je kot razirgana zavesa leno vlačila nad vrhovi dreves, sonce se je tu in tam pobilskavalo skozi njo.

»Lepa nedelja bo in veliko kolesarjev. Fantje, zavijajmo rokave!« se je veselil Darko in še enkrat na košatem hrastu ob cesti pritrdil velik karton, ojačen z letvami, na katerem je pisalo LETEČI SERVIS ZA KRPANJE KOLES.